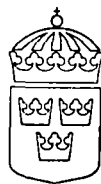

Regeringens proposition

1987/88:26

om ändring i rättegångsbalken
(advokatfrågor)

Prop.
1987/88:26

Regeringen föreslår riksdagen att anta det förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 8 oktober 1987.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Sten Wickbom

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås några ändringar i rättegångsbalkens regler om vilka som får bli ledamöter av Sveriges Advokatsamfund.

Advokatsamfundets styrelse föreslås få rätt att medge undantag från kraven på svenskt medborgarskap och hemvist i Sverige för den som vill bli svensk advokat. Det nuvarande ovillkorliga kravet på svensk juridisk examen behålls däremot.

Enligt förslaget skall styrelsen också kunna tillåta att en advokat som upphör att vara svensk medborgare får kvarstå som ledamot av samfundet.

Det nuvarande kravet på att ha uppnått 25 års ålder för att få inträde i Advokatsamfundet föreslås slopat.

Slutligen föreslås en justering av de i rättegångsbalken uppställda kraven på att den som vill bli advokat skall ha genomgått viss utbildning utöver att ha avlagt juridisk examen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1988.

Lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 2 och 7 §§ rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

8 kap.

2 §¹

Till ledamot av advokatsamfundet får endast den antas som är svensk medborgare, har hemvist inom riket och fyllt tjugufem år samt avlagt för behörighet till domarämbete föreskrivna kunskapsprov och förvärvat sådan praktisk utbildning, som föreskrivs i samfundets stadgar. Han skall ha gjort sig känd för redbarhet och även i övrigt bedömas lämplig att utöva advokatverksamhet.

Till ledamot av advokatsamfundet får endast den antas som

1. är svensk medborgare,
2. har hemvist i Sverige,
3. har avlagt de kunskapsprov som är föreskrivna för behörighet till domarämbete,
4. har genomgått för advokatverksamhet erforderlig praktisk och teoretisk utbildning,
5. har gjort sig känd för redbarhet, och
6. även i övrigt bedöms lämplig att utöva advokatverksamhet.

Advokatsamfundets styrelse får i enskilda fall medge undantag från antagningskraven såvitt gäller första stycket 1 och 2.

Den som är omyndig eller försatt i konkurs får inte antas till ledamot. Inte heller får den antas till ledamot som enligt 3 § lagen (1985:354) om förbud mot yrkesmässig rådgivning i vissa fall, m. m. är förbjuden att utöva rådgivningsverksamhet.

Lagfaren domare i eller befattningshavare vid allmän domstol eller allmän åklagare eller kronofogde får inte antas till ledamot; inte heller den som annars är anställd i statens eller kommuns tjänst eller hos annan enskild än advokat, om inte advokatsamfundets styrelse medger undantag. Vad som nu sagts gäller dock inte befattningshavare vid allmän advokatbyrå.

7 §²

Advokat, som i sin verksamhet uppsåtligen gör orätt eller som eljest förfar oredligt, skall uteslutas ur advokatsamfundet. Äro omständigheterna mildrande, må i stället varning tilldelas honom.

Åsidosätter eljest advokat de plikter, som åvila honom som advokat, må varning eller erinran meddelas honom. Äro omständig-

En advokat, som i sin verksamhet uppsåtligen gör orätt eller som annars förfar oredligt, skall uteslutas ur advokatsamfundet. Äro omständigheterna mildrande, får i stället varning tilldelas honom.

Åsidosätter en advokat annars sina plikter som advokat, får varning eller erinran meddelas honom. Äro omständigheterna synnerligen

¹ Senaste lydelse 1985:355.

² Senaste lydelse 1982:1114.

heterna synnerligen försvårande, *må* han uteslutas ur samfundet.

Tilldelas advokat varning, får han, om särskilda skäl *föreligger*, även åläggas att utge en straffavgift till samfundet med lägst ettusen och högst femtontusen kronor.

Frågor om uteslutning som nu sagts, varning, straffavgift eller erinran prövas av samfundets styrelse eller, i den mån så bestämts i stadgarna, av annat samfundets organ. Har prövningen av sådana frågor överlämnats till ett sådant organ, är en advokat skyldig att lämna detta organ de uppgifter som behövs för prövningen.

Upphör advokat att vara svensk medborgare eller inträder beträffande honom sådan omständighet, att han enligt 2 § *andra* eller tredje stycket *icke må antagas* till ledamot av samfundet, *vare* han skyldig att genast utträda; gör *han* det *ej*, förordne styrelsen om hans uteslutning. *Samma lag vare*, om advokat flyttar ur riket och styrelsen *ej medger*, att han *må kvarstå såsom* ledamot av samfundet.

I beslut, varigenom någon utesluts ur samfundet, *må* förordnas, att beslutet genast skall *gå i verkställighet*.

Brott mot tystnadsplikt enligt 4 § första stycket tredje meningen *må ej* åtalas av annan än justitiekanslern. Åtal *må* väckas endast om det är påkallat från allmän synpunkt.

försvårande, *får* han uteslutas ur samfundet.

Tilldelas *en* advokat varning, får han, om *det finns* särskilda skäl, även åläggas att utge en straffavgift till samfundet med lägst ettusen och högst femtontusen kronor.

Inträder beträffande en advokat sådan omständighet att han enligt 2 § tredje *eller fjärde* stycket *inte får antas* till ledamot av samfundet, är han skyldig att genast utträda *ur samfundet*. *Om han inte* gör det, skall styrelsen förordna om hans uteslutning. *Detsamma gäller*, om *en* advokat *upphör* att vara svensk medborgare eller flyttar ur riket och styrelsen *inte medger* att han *får stå kvar som* ledamot av samfundet.

I beslut varigenom någon utesluts ur samfundet *får* förordnas att beslutet genast skall *verkställas*.

Brott mot tystnadsplikt enligt 4 § första stycket tredje meningen *får inte* åtalas av annan än justitiekanslern. Åtal *får* väckas endast om det är påkallat från allmän synpunkt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988. Bestämmelsen i 7 § om straffavgift tillämpas dock inte i fråga om förhållande som hänför sig till tiden före den 1 januari 1983.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 24 september 1987

Närvarande: statsrådet Feldt, ordförande, och statsråden Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, S. Andersson, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Johansson, Hultström, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist

Föredragande: statsrådet Leijon

Lagrådsremiss om ändring i rättegångsbalken (advokatfrågor)

1 Inledning

Styrelsen för Sveriges advokatsamfund har i skrivelser till justitiedepartementet den 7 februari 1985 och den 14 maj 1987 hemställt om vissa ändringar i 8 kap. 2 och 7 §§ rättegångsbalken (RB). Ändringsförslagen innebär bl. a. att man slopar den nedre åldersgränsen för inträde i Advokatsamfundet, som är 25 år, och att samfundets styrelse ges möjlighet att meddela dispens från kraven på svenskt medborgarskap och hemvist i Sverige för att bli advokat. Styrelsen har vidare hemställt om fastställelse av vissa ändringar i 3 och 48 §§ i samfundets stadgar.

1985 års framställning har remissbehandlats. Yttranden har avgetts av justitiekanslern (JK), riksåklagaren (RÅ), domstolsverket, statens invandrarverk, Svea hovrätt, Uppsala tingsrätt, Norrköpings tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, länsrätten i Stockholms län, Sveriges domareförbund och JUSEK. RÅ har bifogat yttranden från överåklagarna i Stockholms åklagardistrikt och Göteborgs åklagardistrikt samt från länsåklagarna i Älvsborgs län och Värmlands län.

Frågan om att slopa kravet på svenskt medborgarskap för att bli advokat har även övervägts av diskrimineringsutredningen (A 1978:06), som i delbetänkandet (Ds A 1984:6) Om utlänningars rättsliga ställning föreslog att kravet på svenskt medborgarskap för bl. a. advokater skulle avskaffas. Utredningens förslag remissbehandlades och lades till grund för en proposition (prop. 1985/86:7) om utlänningars rättsliga ställning. Under hänvisning till förevarande lagstiftningsärende förklarade föredraganden, statsrådet Gradin, att hon inte var beredd att föreslå några ändringar med anledning av utredningens förslag när det gällde advokaterna (prop. s. 26).

Jag avser att nu ta upp de frågor i Advokatsamfundets förslag som kräver lagstiftning. Jag kommer att senare för regeringen anmäla frågan om att fastställa de stadgeändringar som samfundet beslutat om.

Till protokollet i detta ärende bör fogas dels styrelsens skrivelse den 7 februari 1985 med bilagor som *bilaga 1*, dels utdrag ur Advokatsamfundets fullmäktiges protokoll från sammanträdet den 30 maj 1986 med bilagor som

bilaga 2, dels styrelsens skrivelse av den 14 maj 1987 som *bilaga 3*. En sammanställning av remissyttrandena över 1985 års skrivelse har gjorts inom justitiedepartementet och finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (Dnr 601–85 och 87–1502).

Prop. 1987/88:26

2 Allmän motivering

2.1 Utgångspunkter

RB:s reglering av advokatväsendet bygger på att advokatverksamhet är en fri yrkesutövning. Syftet med regleringen är att tillgodose allmänhetens behov av kvalificerade ombud och rättegångsbiträden. För att uppnå detta syfte har föreskrivits att det skall finnas ett allmänt advokatsamfund med stadgar fastställda av regeringen och således med en offentligrättslig karaktär. Endast den som är medlem i Advokatsamfundet får kalla sig advokat. För medlemskap uppställs vissa kompetenskrav. Tillsyn över ledamöternas verksamhet utövas i princip av medlemmarna själva genom styrelsen och en disciplinnämnd. Men även JK har viss tillsyn över advokatverksamheten och får ingripa om han anser att en advokat har brustit i sina skyldigheter som advokat. Mot styrelsens och disciplinnämndens beslut kan i vissa fall talan föras i högsta domstolen.

Att advokatkåren uppfyller högt ställda krav på omdöme och kunnighet är en viktig del av vår rättssäkerhet och ofta en förutsättning för människors skydd i rättsliga angelägenheter. De kompetenskrav som en inträdes-sökande måste uppfylla för att få inträde i Advokatsamfundet syftar till att säkerställa att endast den som besitter tillräckliga kunskaper och i övrigt är lämplig för advokatyrket skall få bli advokat. På motsvarande sätt skall reglerna om disciplinära åtgärder medverka till att den som är advokat på ett tillfredsställande sätt sköter sin uppgift att tillhandagå allmänheten.

Samtidigt som kraven på den som vill bli eller är advokat således syftar till att i den rättssökande allmänhetens intresse upprätthålla en hög kvalitet inom advokatkåren får villkoren inte utformas på sådant sätt att någon som i och för sig är lämpad att vara advokat onödigtvis utestängs från advokatyrket. I detta sammanhang kommer också den av diskrimineringsutredningen behandlade frågan om i vilka fall det är befogat att ha särbestämmelser för utländska medborgare in i bilden.

2.2 Medborgarskap och hemvist

Mitt förslag: De generella kraven på svenskt medborgarskap och hemvist i Sverige för den som vill antas till ledamot av Advokatsamfundet behålls. Samfundets styrelse får dock rätt att medge undantag från dessa antagningskrav. En advokat som upphör att vara svensk medborgare skall i princip vara skyldig att utträda ur samfundet. Om han inte gör det skall han uteslutas, såvida inte styrelsen medger att han får stå kvar som ledamot av samfundet. Motsvarande regler gäller redan i dag för en advokat som flyttar ur riket.

Gällande ordning: I dag råder ett ovillkorligt krav på svenskt medborgarskap och hemvist i Sverige för den som antas till ledamot av Advokatsamfundet (8 kap. 2 § första stycket RB). Upphör en advokat att vara svensk medborgare är han skyldig att genast utträda ur samfundet. Om han inte gör det skall styrelsen utesluta honom. Den omständigheten att en advokat flyttar utomlands och alltså upphör att ha hemvist i Sverige innebär där emot inte ovillkorligen att han är skyldig att utträda ur samfundet. I detta fall kan styrelsen medge att han får stå kvar som ledamot (8 kap. 7 § femte stycket RB).

Enligt 8 kap. 8 § RB får den som vägrats inträde i Advokatsamfundet eller utesluts ur det föra talan mot beslutet vid högsta domstolen. Besvär anses dock inte kunna föras över att styrelsen vägrar dispens från antagningskrav enligt t.ex. 8 kap. 2 § RB och inte heller över att styrelsen vägrar advokat att kvarstå i samfundet trots att han flyttat utomlands (lagrådet i NJA II 1943 s. 84 och NJA 1957 s. 629).

Även rättegångsombud skall vara svenska medborgare med hemvist i Sverige (12 kap. 2 § RB). Dessa krav är dock inte ovillkorliga utan rätten får tillåta även andra att vara ombud om det är lämpligt med hänsyn till målets beskaffenhet och övriga omständigheter.

Till offentlig försvarare skall förordnas en advokat som är lämplig till det (21 kap. 5 § RB). Om det föreligger särskilda skäl får rätten dock utse en annan lämplig person, som avlagt för behörighet till domarämbete föreskrivna kunskapsprov.

Tidigare förslag: Diskrimineringsutredningen (A 1978:06) föreslog som jag tidigare nämnt i betänkandet (Ds A 1984:6) Om utlänningars rättsliga ställning att kravet på svenskt medborgarskap för advokater skulle avskaffas. Ett villkor för att en utländsk medborgare skulle kunna bli advokat föreslogs dock vara att denne vid tiden för ansökningen ägde fast hemvist i Sverige sedan minst tre år. Vidare föreslog utredningen dels att endast den som är svensk medborgare skulle få förordnas till offentlig försvarare i mål som rör rikets säkerhet och liknande mål, dels att samtliga ledamöter i rättshjälpsnämnd – av vilka två skall vara advokater – skulle vara svenska medborgare. Utredningen föreslog inte några ändringar i fråga om övriga antagningsvillkor som bl.a. innebär att den som vill bli advokat måste ha avlagt svensk juridisk examen.

Förslaget att avskaffa kravet på svenskt medborgarskap för advokater fick ett blandat mottagande under remissbehandlingen. Flertalet av de remissinstanser som gick in på frågan var negativa. Sålunda avstyrkte bl.a. domstolsverket, RÅ, Advokatsamfundet och kammarrätten i Jönköping förslaget.

I propositionen 1985/86:7 om utlänningars rättsliga ställning anförde föredragande statsrådet i denna del följande.

För att bibehålla medborgarskapskravet för advokater som huvudregel talar bl.a. den centrala roll som advokaterna spelar inom det svenska rättsväsendet. Det behov som kan finnas av att låta utländska medborgare bli advokater i Sverige är inte så starkt att det bör medföra att detta krav helt avskaffas. Behovet skulle i stället, som några remissinstanser också påpekat, kunna tillgodoses genom att möjligheter till dispens införs.

Styrelsen för Sveriges advokatsamfund har i en den 1 mars 1985 till justitiedepartementet inkommen skrivelse hemställt om ändringar i rättegångsbalken och, under förutsättning av fullmäktiges beslut, om fastställelse av ändrad lydelse av stadgarna för samfundet. Förslaget innebär bl. a. att advokatsamfundets styrelse skall kunna medge undantag från kravet på svenskt medborgarskap och bosättning inom riket. Framställningen bereds f. n. i departementet.

Frågan om hur en dispensregel närmare bör vara utformad kommer att övervägas inom justitiedepartementet under den fortsatta beredningen med anledning av advokatsamfundets skrivelse. Därvid får även behovet av eventuella följdändringar i fråga om reglerna för offentliga försvarare och i rättshjälpslagen (1972:429) prövas. Jag är därför inte beredd att nu föreslå några ändringar med anledning av utredningens förslag i de delar som här har berörts. Det kan nämnas att utredningens förslag till ändringar i rättshjälpslagen även omfattas av rättshjälpskommitténs förslag till lag om rättshjälp i dess betänkande (SOU 1984:66) Den allmänna rättshjälpen, vilket f. n. övervägs inom justitiedepartementet.

Advokatsamfundets förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: De flesta har ingenting att erinra mot Advokatsamfundets förslag. Ett par instanser är dock positiva endast såvitt avser möjligheten att dispensera från kravet på hemvist i Sverige men anser att det ovillkorliga kravet på svenskt medborgarskap för advokat bör behållas. Svea hovrätt anser sig inte utan stöd av närmare utredning kunna ta ställning till frågorna om dispens från kravet på svenskt medborgarskap och hemvist inom riket i sådana fall då den inträdessökande både är utländsk medborgare och har hemvist utom riket. Hovrätten har däremot ingenting att erinra mot en dispensmöjlighet för en svensk medborgare som saknar hemvist i Sverige eller mot att en utländsk medborgare som stadigvarande vistas i Sverige får inträde i samfundet. Länsrätten i Stockholms län avstyrker att kravet på svenskt medborgarskap för ledamot av samfundet slopas och ställer sig tveksam till att en dispensmöjlighet införs från kravet på att en inträdessökande har hemvist i Sverige då en ansökan prövas.

Skälen för mitt förslag: Enligt nuvarande ordning kan den som inte är svensk medborgare eller som saknar hemvist i Sverige inte bli ledamot av Advokatsamfundet. Så snart det brister i den ena eller båda av dessa förutsättningar saknar det således helt betydelse om en person i övrigt uppfyller de krav som uppställs för att bli advokat, t. ex. att ha avlagt en svensk juridisk examen.

Med den utvidgning av de internationella kontakterna som skett under senare år kan de nuvarande reglerna om medborgarskap och hemvist ha nackdelar i vissa fall.

En invandrare kan ha starka personliga motiv för att behålla sitt medborgarskap i ett annat land även om han har skaffat sig en svensk utbildning och avser att vara yrkesverksam här.

Det blir vidare allt vanligare att svenska advokater som sysslar med internationell affärsjuridik söker sig utanför det egna landets gränser. Det är då ibland ett önskemål för de svenska advokaterna att bli antagna som ledamöter av ett utländskt advokatsamfund, något som i sin tur kan aktualisera frågan om ömsesidighet i regelsystemen.

En utländsk medborgare som har avlagt en svensk juridisk examen och är verksam på en svensk advokatbyrås filialkontor utomlands kan också ha ett intresse av att få bli svensk advokat. Det kan alltså inte uteslutas att det finns fall där det är ändamålsenligt att även en utlänning som saknar hemvist i Sverige får bli svensk advokat.

När det gäller kravet på hemvist i Sverige kan det givetvis också förekomma att en person med svenskt medborgarskap, som stadigvarande är bosatt utomlands och arbetar på ett filialkontor till en svensk advokatbyrå, önskar bli medlem i det svenska advokatsamfundet. Det nuvarande kravet på hemvist i Sverige medför att en inträdessökande som tjänstgör som biträdande jurist vid ett filialkontor i utlandet måste återvända till Sverige i sådan tid att han hinner få hemvist här innan hans ansökan om inträde behandlas i samfundet.

Dessa exempel visar enligt min uppfattning att det finns anledning att överväga om det finns tillräckligt starka skäl för att behålla de ovillkorliga kraven på svenskt medborgarskap och hemvist i Sverige för den som vill vinna inträde i Advokatsamfundet.

I propositionen om utlänningars rättsliga ställning framhölls att den centrala roll som advokater spelar inom det svenska rättsväsendet talar för att kravet på svenskt medborgarskap för advokater behålls som huvudregel. Jag delar den uppfattningen. Det behov som kan finnas av att låta utländska medborgare bli advokater i Sverige är inte så starkt att det bör medföra att detta krav helt avskaffas.

Motsvarande kan sägas i fråga om det nuvarande obligatoriska kravet på hemvist i Sverige. Att en advokat har hemvist här är av betydelse bl. a. med hänsyn till att han härigenom får svara i rättegångar inför svensk domstol. Att generellt slopa kravet på hemvist skulle därför kunna medföra processuella nackdelar för bl. a. klienterna till advokater med hemvist utomlands. Samtidigt finns det inte heller något praktiskt behov av att generellt slopa hemvistkravet.

Det behov som finns av att i vissa fall låta utländska medborgare eller personer med hemvist utomlands bli ledamöter av Advokatsamfundet kan i stället – som samfundet föreslår – tillgodoses genom en möjlighet för samfundet att vid behandlingen av en inträdesansökan ge dispens från kravet på svenskt medborgarskap och/eller svenskt hemvist.

Det är å andra sidan varken behövligt eller lämpligt att personer utan varje anknytning till Sverige blir ledamöter i Sveriges Advokatsamfund. Redan kravet på svensk juridisk examen för att få bli advokat – ett krav som det inte är aktuellt att rubba på – utgör givetvis en viss garanti för att sökanden har anknytning till Sverige. Det bör dessutom krävas att sökanden i det enskilda fallet även i övrigt kan visa sådan anknytning till Sverige att det är sakligt befogat att han blir svensk advokat trots bristen på svenskt medborgarskap och/eller hemvist. Som exempel på fall där det kan övervägas att bevilja dispens får jag hänvisa till de situationer jag nyss nämnt.

Ett par remissinstanser har varit negativa vad gäller att öppna en möjlighet att samtidigt dispensera från såväl kravet på svenskt medborgarskap som kravet på hemvist i Sverige. Man ifrågasätter dels behovet av en

sådan dispensmöjlighet, dels samfundets styrelses möjlighet att utöva tillsyn över en i utlandet bosatt utländsk ledamot.

Den som ansöker om inträde i Advokatsamfundet och blir ledamot åtar sig frivilligt att följa samfundets stadgar och därmed också att underkasta sig eventuella disciplinära åtgärder. För möjligheterna att komma till rätta med ett indisciplinärt handlande av en advokat har det knappast någon avgörande betydelse om advokaten är svensk eller utländsk medborgare. Inte heller kan den omständigheten att advokaten är bosatt utomlands i sig vara avgörande, så länge han har kvar någon form av anknytning till Sverige; det bör i det sammanhanget påpekas att Advokatsamfundet redan i dag har möjlighet att medge en advokat som flyttar utomlands att kvarstå i samfundet.

Jag vill understryka att det endast sällan torde förekomma fall då en utländsk medborgare som är bosatt utomlands har en svensk juridisk examen och har en sådan anknytning till Sverige att det är motiverat att han får bli ledamot av Advokatsamfundet. Med hänsyn till vad jag tidigare anfört angående det krav på ömsesidighet som kan komma att väckas för att svenska advokater skall få bli ledamöter i utländska samfund kan det emellertid inte uteslutas att en sådan dispensmöjlighet kan ha ett värde. Att göra undantag för dessa situationer skulle dessutom komplicera regleringen på ett sätt som knappast är motiverat. Jag delar därför samfundets uppfattning att dispensmöjligheten bör omfatta även utländska medborgare med hemvist utomlands.

Som jag nämnde nyss kan Advokatsamfundet – genom sin styrelse – redan nu medge att en svensk advokat som flyttar utomlands får kvarstå som ledamot i samfundet. Som en följd av den nu föreslagna möjligheten att som ledamöter anta utländska medborgare med svenskt eller utländskt hemvist bör styrelsen i fortsättningen även kunna medge att en advokat som inte längre är svensk medborgare får fortsätta att vara ledamot i samfundet. Möjligheten att medge den som förlorar sitt svenska hemvist att fortsätta vara advokat bör i fortsättningen även gälla en advokat som är utlänning och som flyttar från Sverige till utlandet.

Som påpekats tidigare anses den dispensprövning som förekommer redan nu helt åvila Advokatsamfundets styrelse. Styrelsens beslut i en dispensfråga får sålunda inte överklagas till högsta domstolen. Även frågan om en advokat som flyttar utomlands skall få kvarstå som ledamot i samfundet är undantagen från högsta domstolens prövning. Enligt min mening saknas det anledning att inta någon annan ståndpunkt när det gäller den nu föreslagna dispensprövningen. Liksom i de redan nu förekommande dispensituationerna bör det ankomma uteslutande på samfundets styrelse att göra de nödvändiga avvägningarna. Inte heller i dessa fall bör således frågan om att bevilja dispens eller frågan om undantag från huvudregeln om uteslutning ur samfundet vid flyttning utomlands kunna bli föremål för prövning i högsta domstolen.

Om det blir möjligt att dispensera från kraven på svenskt medborgarskap och hemvist i Sverige saknas det anledning att föreslå någon ändring vad beträffar möjligheten att uppträda som ombud i rättegång. Redan i dag får den som är utlänning och saknar hemvist i landet vara rättegångsombud

om rätten med hänsyn till målets beskaffenhet och övriga omständigheter anser det lämpligt (12 kap. 2 § andra stycket RB).

Enligt 21 kap. 5 § första stycket RB skall till offentlig försvarare förordnas "advokat, som finnes lämplig därtill". Diskrimineringsutredningen ansåg, som jag tidigare nämnde, att den föreslagna möjligheten för utlänningar att bli advokater krävde ett uttryckligt förbud för utlänningar att vara offentliga försvarare i bl. a. mål som rör rikets säkerhet.

Liksom diskrimineringsutredningen anser jag att det i sådana mål som är känsliga med hänsyn till rikets säkerhet i allmänhet är olämpligt att en utländsk medborgare är offentlig försvarare med den möjlighet att ta del av hemlig information som ett sådant förordnande medför. Enligt min mening är det emellertid inte nödvändigt med en uttrycklig reglering i detta hänseende. Redan den nuvarande lydelsen av 21 kap. 5 § första stycket RB ger tillräckliga möjligheter för domstolen att låta bli att förordna en utlänning som offentlig försvarare i sådana mål där det skulle vara olämpligt med hänsyn till rikets säkerhet.

Diskrimineringsutredningen ansåg vidare att den som inte är svensk medborgare inte bör vara behörig som ledamot i rättshjälpsnämnderna och besvärsnämnden för rättshjälpen. Enligt utredningen gör dessa organs domstolsliknande funktion att ledamotskap i dem bör förbehållas svenska medborgare.

En rättshjälpsnämnd består av en ordförande som skall vara lagfaren och erfaren i domarvärv, samt fyra andra ledamöter. Av dessa skall två vara advokater medan de övriga två skall vara svenska medborgare och myndiga. Besvärsnämnden för rättshjälpen består av ordförande och sex andra ledamöter. Ordföranden och ytterligare en ledamot skall vara lagfarna och erfarna i domarvärv. Av övriga ledamöter skall två vara advokater och de återstående tre vara svenska medborgare och myndiga.

Möjligheten att meddela dispens från kravet på svenskt medborgarskap för advokater kan antas komma att utnyttjas i så begränsad omfattning att det enligt min uppfattning saknas anledning att nu uppställa ett krav på att advokatledamöterna i rättshjälpsnämnderna eller besvärsnämnden skall vara svenska medborgare.

Advokater får, liksom biträdande jurister på advokatbyråer, bevilja allmän rättshjälp i vissa angelägenheter. Att bevilja allmän rättshjälp är en sådan förvaltningsuppgift som enligt 11 kap. 6 § tredje stycket regeringsformen kan överlämnas till en enskild individ. Eftersom det är fråga om en uppgift som innefattar myndighetsutövning skall detta ske med stöd av lag. Lagstödet finns i rättshjälpslagen (1972:429).

Enligt min mening utesluter inte den nämnda bestämmelsen i regeringsformen att en förvaltningsuppgift överlämnas till en enskild individ som inte är svensk medborgare. Så har redan skett exempelvis i fråga om biträdande jurister på advokatbyråer, som inte behöver vara svenska medborgare för att få bevilja rättshjälp, och i fråga om notarius publicus, som får ta upp växel- och checkprotester.

Av anförda skäl anser jag inte att möjligheten att dispensera från svenskt medborgarskap kräver någon ändring såvitt avser rätten för advokat att bevilja allmän rättshjälp.

Jag vill slutligen framhålla att tillämpningen av de nya reglerna bör följas med uppmärksamhet. Det får ankomma på JK att inom ramen för sin tillsynsverksamhet hålla sig underrättad om utvecklingen.

Prop. 1987/88:26

2.3 Åldersgränser

Mitt förslag: Det nuvarande kravet på att ha uppnått 25 års ålder för att få inträde i Advokatsamfundet slopas.

Advokatsamfundets förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har haft någonting att erinra mot att den nedre åldersgränsen avskaffas.

Skälen för mitt förslag: Genom en lagändring år 1973 (prop. 1973:30, JuU 17, rskr. 168, SFS 1973:239) togs det tidigare kravet på minst 25 års ålder bort beträffande lagfarna domare. Regeln ansågs inte längre fylla någon praktisk funktion (prop. s. 66).

När det gäller advokater innebär redan de uppställda kraven på juridisk och annan utbildning att inträde i samfundet i allmänhet inte kommer i fråga för andra än personer som uppnått 25 års ålder. Det finns emellertid knappast anledning att för denna yrkeskategori behålla den uttryckliga åldersgränsen. Jag instämmer därför i Advokatsamfundets uppfattning, vilken lämnats utan erinran vid remissbehandlingen, att åldersgränsen kan slopas.

I sin ursprungliga framställning ville Advokatsamfundet att en övre åldersgräns för inträde i samfundet skulle införas. I denna del bemöttes förslaget i huvudsak negativt av remissinstanserna. Samfundets fullmäktige har också i sitt beslut förkastat förslaget om en övre åldersgräns. Jag har ingen anledning att på eget initiativ ta upp frågan om en övre åldersgräns för inträde i Advokatsamfundet.

2.4 Utbildningskrav

Mitt förslag: Det nuvarande kravet på att den som antas till ledamot av Advokatsamfundet skall ha genomgått "sådan praktisk utbildning, som föreskrivs i samfundets stadgar" ändras till ett krav på att sökanden skall ha förvärvat "erforderlig praktisk och teoretisk utbildning".

Advokatsamfundets förslag: Samfundets slutliga förslag innebär att i lagen tas in ett krav på att den som antas till ledamot av Advokatsamfundet genomgått "sådan annan utbildning som föreskrivs i samfundets stadgar".

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har haft något att erinra mot att lagtexten utformas så att den ger utrymme för att genom bestämmelser i stadgarna kräva även annan än praktisk utbildning. Länsrätten i Stockholms län har dock betonat dels att det i stadgarna måste anges mer

preciserat vilken form av utbildning som avses, dels att endast kurser i advokatetik och liknande bör komma i fråga som obligatoriska.

Skälen för mitt förslag: Det nuvarande i lag uppställda kravet på praktisk utbildning motsvaras av den i stadgarna (3 § första stycket 4) angivna förutsättningen att till ledamot får antas endast den som "under minst fem år på tillfredsställande sätt utövat praktisk juridisk verksamhet, varvid han under minst tre år skall hava ägnat sig åt att yrkesmässigt tillhandagå allmänheten antingen såsom biträde hos advokat eller å rättshjälpsanstalt eller för egen räkning".

Advokatsamfundet anordnar sedan många år tillbaka regelbundet preparandkurser angående bl. a. advokatetik och advokatekonomi. Enligt samfundet är värdet av dessa kurser allmänt omvittnat. Att göra dessa kurser obligatoriska för dem som önskar inträde i Advokatsamfundet har därför från samfundets sida bedömts som en åtgärd som är ägnad att främja en god standard på advokatkåren.

Med hänsyn till det allmänna intresset av en yrkesskicklig, omdömesgill och rättrådig advokatkår delar jag samfundets uppfattning att det för att upprätthålla en god advokatstandard är lämpligt att uppställa krav även på viss teoretisk utbildning utöver den juridiska universitetsutbildningen. Behovet av kurser i advokatyrkets etik och teknik har utan tvivel ökat under senare år till följd av att många som söker inträde i samfundet inte har fullgjort den praktiska utbildningen vid någon advokatbyrå utan bedrivit egen juridisk verksamhet.

Av regeringsformen följer att normgivande verksamhet inte kan delegeras till andra än regeringen och myndigheter. Advokatsamfundet är inte att jämföras med en myndighet, och det är därför numera inte möjligt att i lag uppdra åt samfundet att i sina stadgar föreskriva viss utbildning som villkor för ledamotskap. Villkoren bör således framgå av lagen. Jag föreslår därför att det i fortsättningen i RB anges att den som vill bli ledamot av samfundet skall ha genomgått erforderlig praktisk och teoretisk utbildning.

Det åligger samfundets styrelse att vid prövning av om en sökande skall få bli advokat ta ställning till om han uppfyller lagens krav på utbildning. För att uppnå en enhetlig och förutsebar tillämpning av lagens krav i detta hänseende bör samfundet, liksom hittills, i sina stadgar kunna precisera vilken utbildning man anser att en sökande bör ha för att uppfylla kravet på *erforderlig* praktisk och teoretisk utbildning.

Den av mig föreslagna regleringen innebär den praktiska skillnaden gentemot dagens konstruktion att den som blir vägrad inträde i samfundet på den grunden att han enligt samfundets mening inte uppfyller kraven på utbildning kan överklaga samfundets beslut till högsta domstolen. Högsta domstolen får då ta ställning till om de av samfundet uppställda kraven kan anses stämma överens med lagens krav på utbildning.

Reglerna i 8 kap. 2 och 7 §§ RB bör ändras i enlighet med det sagda. Dessutom bör vissa språkliga ändringar göras i paragraferna.

3 Ikraftträdande

De föreslagna lagändringarna bör träda i kraft den 1 januari 1988. Några särskilda övergångsbestämmelser torde inte behövas.

4 Upprättat lagförslag

I enlighet med vad jag nu anfört har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

lag om ändring i rättegångsbalken. •

Förslaget bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 4* .

5 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken.

6 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1987-09-30

Närvarande: f. d. justitierådet Hult, justitierådet Freyschuss, regeringsrådet Bouvin.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 24 september 1987 har regeringen på hemställan av statsrådet Leijon beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.

Förslaget har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Ann-Louise Eksborg.

Förslaget föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

Enligt rättshjälpslagen (1972:429) får allmän rättshjälp i vissa rättsliga angelägenheter beviljas av advokat eller biträdande jurist på advokatbyrå. Fråga är här om en åt enskilda individer överlämnad förvaltningsuppgift, som tillika innefattar myndighetsutövning.

I lagrådsremissen har föredraganden funnit att möjligheten att dispensera från kravet att advokat skall vara svensk medborgare inte kräver någon ändring i rättshjälpslagen beträffande rätten för advokat att bevilja rättshjälp.

Regeringsformens huvudstadgande, när det gäller möjligheten att anförtro förvaltningsuppgifter åt andra än svenska myndigheter, återfinns i 11 kap. med rubriken Rättskipning och förvaltning. Enligt 11 kap. 6 § tredje stycket kan förvaltningsuppgift överlämnas till bolag, förening, samfällighet, stiftelse eller enskild individ. Innefattar uppgiften myndighetsutövning skall det ske med stöd av lag.

Av betydelse i sammanhanget är emellertid också vissa bestämmelser i 10 kap. med rubriken Förhållandet till andra stater. Enligt 10 kap. 5 § tredje stycket kan rättskipnings- eller förvaltningsuppgift, som inte direkt grundar sig på regeringsformen, genom beslut av riksdagen överlåtas till annan stat, till mellanfolklig organisation eller till utländsk eller internationell inrättning eller samfällighet. Riksdagen får också i lag bemyndiga regeringen eller annan myndighet att i särskilda fall besluta om sådan överlåtelse. Innefattar uppgiften myndighetsutövning, skall riksdagens förordnande ske genom ett beslut, varom minst tre fjärdedelar av de röstande förener sig. Riksdagens beslut i fråga om sådan överlåtelse kan också fattas i den ordning som gäller för stiftande av grundlag.

I belysning av innehållet i 10 kap. 5 § tredje stycket synes 11 kap. 6 § tredje stycket innebära, att överlämnande av förvaltningsuppgift kan ske till enskild individ även i fall där denne inte är svensk medborgare. Så synes också ha skett beträffande exempelvis konsuler, notarii publici och biträdande jurister på advokatbyråer; i dessa fall har inte uppställts något krav på svenskt medborgarskap hos den som anförtros förvaltningsuppgift.

Från nu angivna utgångspunkter delar lagrådet föredragandens uppfattning, att rättshjälpslagen inte behöver ändras i förevarande sammanhang. Även i övrigt lämnar lagrådet det remitterade förslaget utan erinran.

Lagrådet vill tillägga, att dess uppfattning om innebörden av regeringsformen 10 kap. 5 § tredje stycket och 11 kap. 6 § tredje stycket – sammanslåsda med varandra – inte är oomtvistad. I ett tidigare ärende har sålunda lagrådet i annan sammansättning hävdad annan innebörd av regeringsformen såvitt nu är i fråga (se prop. 1987/88:3 s. 194).

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 8 oktober 1987

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Peterson, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Wickbom, Johansson, Hultström, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist

Föredragande: statsrådet Wickbom

Proposition om ändring i rättegångsbalken (advokatfrågor)

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande (beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde den 24 september 1987) över förslag till

lag om ändring i rättegångsbalken.

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

I lagrådsremissen uttalades att möjligheten att dispensera från kravet att advokat skall vara svensk medborgare inte förutsätter någon ändring i rättshjälpslagen beträffande rätten för advokat att bevilja rättshjälp. Lagrådet har efter en ingående redogörelse för vad regeringsformen föreskriver när det gäller möjligheten att anförtro förvaltningsuppgifter åt andra än svenska myndigheter sagt sig dela uppfattningen att rättshjälpslagen inte behöver ändras i förevarande sammanhang. Även i övrigt har lagrådet lämnat förslaget utan erinran.

Med hänvisning till vad jag nu anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta det av lagrådet granskade förslaget med en ändring av redaktionell natur.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta det förslag som föredraganden lagt fram.

Till Justitiedepartementet

Sveriges Advokatsamfunds styrelse får härmed hemställa om ändring av bestämmelserna i 8 kap. 2 § och 7 § 5 stycket rättegångsbalken avseende antagande av ledamot av advokatsamfundet.

Ärendets hittillsvarande behandling inom advokatsamfundet

Antalet personer som söker inträde i Sveriges Advokatsamfund har ökat markant under senare år. Det kärva arbetsmarknadsläget för nyblivna jurister har fått som följd att en allt större del, numera drygt tio procent, av de sökande saknar erfarenhet från arbete vid domstol eller advokatbyrå. De har sålunda inte den traditionella grunden i form av notariemeritering och genomgången praktik vid advokatbyrå. Detta har ingivit betänkligheter och har föranlett advokatsamfundet att överväga vilka åtgärder som kan vidtas för att upprätthålla en god advokatstandard. Ett väsentligt led i sådana strävanden har varit att tillse att kraven på dem som söker inträde i samfundet får en lämplig avpassning samt att prövningen av deras inträdesansökningar grundas på en tillfredsställande utredning. I samband därmed har även en allmän översyn av antagningsreglerna befunnits behövlig.

En inom samfundet tillsatt kommitté (inträdeskommittén) med uppdrag att företa översyn av reglerna för antagande av ledamot av advokatsamfundet redovisade i betänkande den 3 februari 1982 sitt arbete till samfundets styrelse. Kommittén förordade att viss skärpning av inträdeskraven skulle eftersträvas och att man samtidigt från samfundets sida borde söka lämna blivande sökande hjälp att nå erforderliga kvalifikationer. Vid sin behandling av kommitténs förslag beslöt styrelsen att, till den del kommitténs överväganden berörde ändringar i rättegångsbalken eller samfundets stadgar bordlägga ärendet med uppdrag till presidiet att överväga behovet av ytterligare utredning.

Den 8 april 1983 beslöt styrelsen på förslag av presidiet utse en arbetsgrupp bestående av advokaterna Claes Beyer, Sture Larsson och Torsten Roos, som skulle överväga förslag till ändringar i vissa närmare angivna hänseenden i antagningsreglerna i rättegångsbalken och advokatsamfundets stadgar. Arbetsgruppen framlade resultatet av sitt arbete för styrelsen den 14 december 1984.

Av inträdeskommitténs betänkande och arbetsutskottets skrivelse framgår att följande ändringar i antagningsreglerna är påkallade.

1. I bestämmelsen om hur den treåriga kvalifikationstiden skall fullgöras (3 § första stycket punkt 4 i samfundets stadgar) bör orden "såsom biträde hos advokat" ersättas med formuleringen "som anställd hos advokat", vilket skulle klargöra att regelrätt anställning fordras.

2. I nyssnämnda bestämmelse bör uttrycket "rättshjälpsanstalt" ändras till "allmän advokatbyrå" i anslutning till rättshjälpslagens terminologi.

3. Möjlighet bör öppnas för styrelsen att medge dispens från kravet i 3 §

första stycket i stadgarna att sökanden yrkesmässigt skall tillhandagå allmänheten i rättsliga angelägenheter vid tidpunkten för ansökningens prövning.

4. En övre åldersgräns av 60 år bör införas för dem som söker inträde i samfundet. Nuvarande nedre åldersgräns av 25 år bör avskaffas.

5. Möjlighet för styrelsen att lämna dispens från kravet på att inträdessökanden skall vara svensk medborgare bör införas.

6. Möjlighet för styrelsen att lämna dispens från kravet på hemvist inom riket bör införas.

7. Införande av krav på att inträdessökanden skall ha genomgått av samfundet anordnade preparandkurser.

I samtliga hänseenden krävs ändringar i samfundets stadgar (3 §). Förslagen under punkterna 4–7 förutsätter dessutom ändring av 8 kap. 2 och 7 §§ rättegångsbalken.

Terminologiska ändringar i 3 § samfundets stadgar

För närvarande föreskrivs i 3 § första stycket punkt 4 i samfundets stadgar att sökanden under minst tre år skall ha ägnat sig åt att yrkesmässigt tillhandagå allmänheten "antingen som biträde hos advokat eller å rätts-hjälpsanstalt eller för egen räkning". Alternativet "som biträde hos advokat" bör istället formuleras "som anställd hos advokat". Härigenom skulle bättre än för närvarande klargöras att det inte kan godtas att treårstiden upptas av tjänstgöring på advokatbyrå utan regelrätt anställning.

I 3 § första stycket punkt 4 i stadgarna bör vidare uttrycket "rätts-hjälpsanstalt" ändras till "allmän advokatbyrå" för anpassning till rättshjälpslagens terminologi.

Kravet på att sökanden "yrkesmässigt tillhandagår allmänheten"

Av bestämmelserna i 3 § första stycket i samfundets stadgar följer att sökanden skall yrkesmässigt tillhandagå allmänheten vid tidpunkten för ansökningens prövning.

Bestämmelsen har vållat praktiska svårigheter för sökande som tidigare varit ledamot och som önskat uppta egen advokatverksamhet i direkt anslutning till återgången från annan juristtjänst. För att uppfylla ifrågavarande krav i stadgarna har vederbörande sökande hittills varit tvungen att först antingen ta tillfällig anställning som biträdande jurist under ansökningens behandling eller att öppna juridisk byrå utan att kunna använda advokattiteln.

Arbetsgruppen har iakttagit att sökande, som bör vara klart berättigade att vinna inträde, drabbas av ifrågavarande regel. Förhållandet utgör en formell komplikation som bör undanröjas.

Åldersgränser vid inträde i samfundet

För vissa statliga och kommunala uppdrag finns en övre åldersgräns vid 70 år. Så t. ex. är den som uppnått sådan ålder inte valbar till nämndeman vid

domstol. Med hänvisning därtill har ibland från domstolshåll uttalats att förordnande som försvarare eller dylikt inte bör ges åt advokat som fyllt 70 år.

Det kan erinras om att samfundets stadgar fram till år 1944 under 3 § upptog en bestämmelse av följande lydelse: "Den som intill 55 års ålder ägnat sig huvudsakligen åt annat än advokatverksamhet må ej utan synnerliga skäl antagas till ledamot".

Det föreslås att en övre åldersgräns av 60 år införs för den som söker inträde i advokatsamfundet. Samfundets styrelse bör emellertid ha möjlighet att lämna dispens från ålderskravet. Dispensmöjligheten bör huvudsakligen tillämpas för den som tidigare varit ledamot av samfundet. Även andra fall kan tänkas där dispens skulle kunna lämnas. Det förutsätts emellertid att dispensmöjligheten kommer att tillämpas restriktivt. Den nya regeln bör införas i 8 kap. 2 § rättegångsbalken (förslagsvis som ett nytt andra stycke) och i 3 § första stycket i samfundets stadgar.

Det framstår som lämpligt att i detta sammanhang slopa det nuvarande kravet på 25 års ålder för inträde. Denna undre åldersgräns har visat sig inte fylla någon praktisk funktion.

Samma motivering anförde departementschefen i det förslag som ledde till att ålderskravet för domare avskaffades (prop. 1973:30 sid. 66).

Skulle införandet av den föreslagna nya åldersgränsen i 8 kap. 2 § rättegångsbalken ske på det redaktionella sätt som föreslås i bilaga 1 härtil, påkallar åtgärden en följdändring i 8 kap. 7 § femte stycket rättegångsbalken.

Kravet på att inträdessökanden skall vara svensk medborgare

På senare tid har i skilda sammanhang framförts uppfattningen att tiden är mogen att slopa kravet i 8 kap. 2 § rättegångsbalken och 3 § samfundets stadgar på att advokat skall vara svensk medborgare. När det gäller person med medborgarskap i annat nordiskt land kan kravet på svenskt medborgarskap framstå som opåkallat. För inte så länge sedan fann sig en norsk jurist förhindrad att vinna inträde i samfundet trots att hon väl behärskade svenska språket, hade svensk examen och uppfyllde inträdeskraven i övrigt.

Ett totalt slopande av kravet på svenskt medborgarskap skulle enligt samfundets mening leda för långt. Samfundets styrelse bör ha möjlighet att efter prövning i varje enskilt fall medge dispens från medborgarskapskravet. Det kan i sammanhanget konstateras att de nordiska ländernas advokatororganisationer har ovillkorliga krav på inhemskt medborgarskap.

Det blir allt mer vanligt att advokater med verksamhet inom internationell affärsrätt söker sig utanför det enda landets gränser. Inom EG-länderna diskuteras sedan länge villkoren för advokats etablering inom annat medlemsland. Svenska advokater har upprättat filialer i bl. a. England, Frankrike, Nederländerna, Schweiz och USA. I dessa sammanhang är det ibland ett önskemål för berörda svenska advokater att bli antagna som ledamöter av utländsk advokatororganisation. Detta aktualiserar i sin tur ofta frågan om reciprocitet i regelsystemen för berörda länders advokater.

Med hänsyn därtill är det att föredra att kravet på svenskt medborgarskap bibehålls men görs dispensabelt. På så sätt har advokatsamfundet lättare att stödja sina medlemmars expansion på den utländska marknaden.

Kravet på hemvist inom riket

De nämnda bestämmelserna i rättegångsbalken och samfundets stadgar upptar kravet på att inträdessökande skall ha hemvist här i landet.

Som nyss nämnts bedriver åtskilliga svenska advokatbyråer verksamhet vid filialkontor i utlandet. En inträdessökande, som tjänstgör som biträdande jurist vid något av dessa kontor, måste med hänsyn till nu gällande regler återvända till Sverige i sådan tid att han hinder ta hemvist där innan hans ansökan om inträde behandlas i samfundet. Av praktiska skäl bör det sålunda föreligga möjlighet för styrelsen att medge dispens från kravet på hemvist inom riket.

Som jämförelse kan här nämnas att bestämmelsen i 8 kap. 7 § femte stycket rättegångsbalken medför skyldighet för advokat som flyttar ur riket att utträda ur advokatsamfundet, såvida dess styrelse inte medger att han får kvarstå som ledamot av samfundet. För den som antagits till ledamot av samfundet finns sålunda redan möjligheten till dispens.

Införande av krav på att inträdessökande skall ha genomgått av samfundet anordnade preparandkurser

Advokatsamfundet anordnar sedan många år tillbaka regelbundet preparandkurser angående advokatetik och advokatekonomi samt angående försvararuppdraget. En ny kurs av samma karaktär i ämnet "Äktenskapsrätt" för blivande advokater har nyligen introducerats. Nyttan av att genomgå dessa kurser är allmänt omvittnad. Att göra dessa kurser obligatoriska för dem som önskar inträde i advokatsamfundet har därför bedömts vara en åtgärd som är ägnad att främja en god advokatstandard.

Kurserna anordnas för närvarande två gånger per år. Avsikten är att alla som önskar genomgå kurserna skall kunna beredas plats vid dessa. Kursavgifterna hålls på en nivå så att de inte skall kunna avskräcka någon från deltagande.

Självfallet kan situationer uppkomma där inträdessökanden visar sig ha tillägnat sig de baskunskaper som förmedlats vid kurserna på annat sätt än genom deltagande i dem. Med hänsyn därtill bör det föreslagna kravet på att sökanden skall ha genomgått av samfundet anordnade preparandkurser göras dispensabelt.

Om den föreslagna ändringen i antagningsreglerna genomförs bör kostnaderna för preparandkurserna fortsättningsvis bäras av samfundet.

Språkliga justeringar

Det synes lämpligt att samtidigt med ovan föreslagna sakliga ändringar även företa terminologiska och andra språkliga ändringar i 8 kap. 2 § rättegångsbalken.

Enligt 52 § i samfundets stadgar ankommer det på samfundets fullmäktige att besluta om stadgeändringar. Innan sådant beslut fattas skall tillfälle beredas samfundets avdelningar att på avdelningsmöte behandla föreliggande förslag och avge yttrande däröver. För att fullmäktiges beslut om stadgeändring skall vinna omedelbar giltighet förutsätts att det fattats med kvalificerad majoritet.

Styrelsen avser att förelägga fullmäktige de här ovan angivna förslagen till ändringar i stadgarna för behandling vid årets ordinarie sammanträde den 31 maj 1985. Stadgeändring som då beslutas av fullmäktige skall för att bli gällande fastställas av regeringen. Stadgeändringsfrågan är denna gång kopplad till frågan om ändringar i rättegångsbalken. Med hänsyn därtill och till den tid en sådan lagstiftningsfråga kan väntas kräva tillåter sig samfundet att redan nu hos regeringen aktualisera förevarande ärende.

Styrelsen får sålunda anhålla om regeringens åtgärder för vidtagande av de ändringar i 8 kap. 2 och 7 §§ rättegångsbalken som framgår av bilaga 1 härtill. Vidare anhåller styrelsen, under förutsättning av fullmäktiges bifall till ändringsförslagen, om fastställelse av 3 § i stadgarna för Sveriges Advokatsamfund i den lydelse som framgår av bilaga 2 härtill.

Stockholm den 2 februari 1985

FÖR SVERIGES ADVOKATSAMFUND'S STYRELSE

Sven Harald Bauer

Bengt Bergendal

Förslag till ny lydelse av 8 kap. 2 § och 7 § femte stycket rättegångsbalken

2 §

Till ledamot av advokatsamfundet får antas endast den som avlagt för behörighet till domarämbete föreskrivna kunskapsprov och förvärvat sådan utbildning som föreskrivs i samfundets stadgar. Han eller hon skall ha gjort sig känd för redbarhet och även i övrigt finnas lämplig att utöva advokatverksamhet. Den som är omyndig eller i konkurstillstånd får inte antas till ledamot.

Såvida advokatsamfundets styrelse inte medger undantag får till ledamot antas endast den som är svensk medborgare och bosatt inom riket och som inte har fyllt 60 år.

Lagfaren domare i eller befattningshavare vid allmän domstol eller allmän åklagare eller kronofogde får inte antas till ledamot. Den som annars är anställd i statens eller kommuns tjänst eller hos annan enskild än advokat får inte antas till ledamot såvida inte advokatsamfundets styrelse medger undantag. Vad som nu sagts gäller dock inte befattningshavare vid allmän advokatbyrå.

7 §

 (Femte stycket:) Upphör advokat att vara svensk medborgare eller inträder beträffande honom sådan omständighet, att han enligt 2 § icke må antagas till ledamot av samfundet, vare han skyldig att genast utträda; göra han det ej, förordne styrelsen om hans uteslutning. Samma lag vare, om advokat flyttar ur riket och styrelsen ej medgiver, att han må kvarstå såsom ledamot av samfundet.

Förslag till ny lydelse av 3 § stadgarna för Sveriges Advokatsamfund

Till ledamot av samfundet må antagas allenast den som yrkesmässigt tillhandagår allmänheten i rättsliga angelägenheter och

1. är svensk medborgare med hemvist inom riket,
2. *ej* fyllt 60 år,
3. avlagt för behörighet till domarämbete föreskrivna kunskapsprov,
4. därefter under minst fem år på tillfredsställande sätt utövat praktisk juridisk verksamhet, varvid han under minst tre år skall hava ägnat sig åt att yrkesmässigt tillhandagå allmänheten antingen *som anställd hos advokat* eller å allmän advokatbyrå eller för egen räkning,
5. *genomgått av samfundet anordnade preparandkurser för inträdessökande samt*
6. *gjort sig känd för redbarhet och även i övrigt finnes lämplig att utöva advokatverksamhet.*

Om särskilda omständigheter därtill föranleda må till ledamot antagas sökande, som icke utövar eller utövat praktisk juridisk verksamhet av sådant slag eller under sådan tid som i första stycket punkt 4 sägs. Detsamma gäller den som icke uppfyller kraven i första stycket punkterna 1, 2 och 5. Ej må den antagas till ledamot som är omyndig eller i konkursstillstånd. Lagfaren domare i eller befattningshavare vid allmän domstol eller allmänna åklagare eller utmättningsman må ej antagas till ledamot. Ej heller må till ledamot antagas den som eljest är anställd i statens eller kommunens tjänst eller hos annan enskild än advokat, med mindre styrelsen medgiver undantag. Vad som sagts nu gäller dock ej befattningshavare vid allmän advokatbyrå.

Protokoll fört vid ordinarie möte med SVERIGES
ADVOKATSAMFUNDS FULLMÄKTE i
Kommunaltjänstemannaförbundets sessionssal, Kungsgatan
28 A, Stockholm, fredagen den 30 maj 1986 kl. 10.00

16 §

Ändrade regler om antagande av ledamot. Styrelsens reviderade förslag till ändring av 3 § i samfundets stadgar, m. m.

Till grund för ärendets behandling låg en skrivelse, vilken fogas här till såsom..... bilaga 2.

Claes Beyer presenterade de föreslagna ändringarna och betonade härvid, med särskild tanke på förslaget om införande av en övre åldersgräns vid 65 år, vikten av att fullmäktige kunde komma fram till ett beslut varom tämligen allmän enighet rådde.

Den härpå följande debatten gällde i första hand 65-årsregeln. *Allan Lindén* yrkade avslag på styrelsens förslag i denna del. I sin motivering härför gjorde han sig till tolk för den kritik som kommit till uttryck inom Västra avdelningen. Enligt denna var det av mindre betydelse huruvida åldersgränsen sattes vid 60 eller 65 år. Det avgörande var att man ej borde acceptera en dispensregel, vars tillämpning uteslutande skulle bestämmas av styrelsen, utan rätt för sökanden att få dess avgörande överprövat. Kritik mot åldersgränsen framfördes även av *Stig Rindborg*, *Göran Luterkort* och *Anders Wikare*, medan *Per Björkman*, *Bengt Elfgrén* och *Magnus Lindahl* uttalade sitt stöd för styrelsens förslag.

Även *Göran Ramberg* förklarade sig i princip gilla styrelsens förslag. Han menade emellertid att man borde söka finna en samlande lösning på frågan. Under hänvisning till den åldersregel, som fram till år 1944 fanns i samfundets stadgar, föreslog han att fullmäktige skulle besluta om följande regel, vilken öppnade möjlighet till överklagande:

”Den som intill 65 års ålder ägnat sig huvudsakligen åt annat än advokatverksamhet må ej utan särskilda skäl antagas till ledamot.”

Magnus Bongenhielm anförde som ett ytterligare skäl för att inte införa någon övre åldersgräns förhållandet att det i gällande antagningsregler finns ett verksamhetskriterium. Den verksamhet som en sökande ägnar sig åt vid ansökningstillfället skall ha sådan omfattning att han kan försörja sig på den. Vidare skall han visa viss uthållighet i denna verksamhet. Endast om dessa förutsättningar är uppfyllda är verksamheten yrkesmässig.

Även *Ulf Ahlstedt* uttalade sig mot införande av den föreslagna åldersgränsen.

En härefter företagen provomröstning visade att flertalet fullmäktige, dock ej tre fjärdedelar av dem, röstade för styrelsens förslag om införande av en övre åldersgräns vid 65 år.

Härefter avbröts förhandlingarna för lunch.

Då fullmäktige återupptog förhandlingarna tillkännagav *Bengt Ljungqvist* att styrelsen vid överläggningar under pausen beslutat återta den del av sitt förslag som avsåg den omdiskuterade åldersgränsen.

Härefter förekom viss diskussion huruvida formell möjlighet förelåg att vid dagens sammanträde fatta beslut i enlighet med Göran Rambergs förslag, eftersom detta inte varit föremål för remiss i den ordning som stadgarna föreskriver.

Göran Ramberg ändrade därefter sig yrkande till att avse uppdrag åt styrelsen att utreda och till avdelningarna remittera ett förslag till åldersgräns av den utformning som han föreslagit.

Bengt Elfgrén anförde att han ansåg det beklagligt att styrelsen dragit tillbaka sitt förslag till åldersgräns och därigenom betagit fullmäktige möjligheten att ta ställning till förslaget. Han framställde därför styrelsens förslag som sitt eget och yrkade att fullmäktige skulle besluta i frågan.

Fullmäktige beslöt härefter *dels* att en övre åldersgräns sådan som först styrelsen och därefter *Bengt Elfgrén* föreslagit inte skulle införas i reglerna om antagande av ledamot, *dels* att uppdra åt styrelsen att utreda och till avdelningarna remittera *Göran Rambergs* förslag om införande av följande bestämmelse: "Den som intill 65 års ålder ägnat sig huvudsakligen åt annat än advokatverksamhet må ej utan särskilda skäl antagas till ledamot."

Vid härefter följande behandling av återstående delar av styrelsens förslag till ändrade antagningsregler förkom följande.

Magnus Lindahl klargjorde att han ogillade uttrycket "preparandkurser i advokatytkets etik och teknik". Enligt hans mening ledde ordet teknik tanken till ingenjörskonst. *Lindahl* förordade att man i stället skulle välja formuleringen "preparandkurser i advokatytkets etik samt villkoren i övrigt för advokatytkets bedrivande".

Bengt Bergendal erinrade om att uttrycket "advokatytkets teknik" använts under åtskilliga år i de arbetsgivarintyg, som samfundet infordrar i inträdesärendena. Ordet teknik borde kunna täcka allt som berör det speciella sätt på vilket en advokat utövar sitt yrke. Han vände sig mot tanken att samfundet skulle ordna kurser om villkoren för advokatytkets bedrivande, vilket ju måste syfta på de antagningsregler i 3 § i stadgarna som just nu var under diskussion.

Göran Luterkort hänvisade till att delar av innehållet i samfundets nuvarande kurser för biträdande jurister avsåg just sådant som inte kunde beskrivas bättre än med orden "yrkets teknik".

Göran Ramberg förordade *Magnus Lindahls* förslag i förenklad form: "preparandkurser angående advokatytkets etik och bedrivande".

Gösta Heilborn påpekade att Norra avdelningens förslag att man skulle använda formuleringen "advokatytkets etik och ekonomi" berodde på att man inte förstått vad som lades in i ordet teknik. Med den förklaring *Göran Luterkort* nu givit bortföll Norra avdelningens kritik mot denna del av styrelsens förslag.

Ordföranden sammanfattade diskussionen och fann att det endast kvarstod ett yrkande, nämligen bifall till styrelsens förslag till ändring av 3 § i samfundets stadgar, dock med uteslutande av bestämmelsen om den övre åldersgränsen.

Fullmäktige beslöt enhälligt att 3 § i samfundets stadgar under förutsättning av regeringens fastställelse skall erhålla följande nya lydelse:

”Till ledamot av advokatsamfundet får antas endast den som avlagt för behörighet till domarämbete föreskrivna kunskapsprov och gjort sig känd för redbarhet och även i övrigt bedöms lämplig att utöva advokatverksamhet. Den som är omyndig eller försatt i konkurs får inte antas till ledamot. Inte heller får den antas till ledamot som enligt 3 § lagen (1985:354) om förbud mot yrkesmässig rådgivning i vissa fall, m. m., är förbjuden att utöva rådgivningsverksamhet.

Lagfaren domare i eller befattningshavare vid domstol eller allmän åklagare eller kronofogde får inte antas till ledamot.

Den som är anställd i statens eller kommuns tjänst i annan befattning än som sägs i föregående stycke eller hos annan enskild än advokat får inte antas till ledamot såvida inte styrelsen medger undantag. Vad som nu sagts gäller dock inte befattningshavare vid allmän advokatbyrå.

Såvida samfundets styrelse inte med hänsyn till föreliggande särskilda omständigheter medger undantag får till ledamot antas endast den som

1. är svensk medborgare med hemvist inom riket,
2. under minst fem år efter ovannämnda kunskapsprov på tillfredsställande sätt utövat praktisk juridisk verksamhet, varvid han under minst tre år skall ha ägnat sig åt att yrkesmässigt tillhandagå allmänheten i rättsliga angelägenheter antingen som anställd hos advokat eller på allmän advokatbyrå eller för egen räkning och som vid tiden för ansökningens prövning tillhandagår allmänheten på sådant sätt samt
3. genomgått av samfundet anordnade preparandkurser i advokatyrkets etik och teknik.”

Fullmäktige beslöt vidare, på styrelsens förslag, att uppdra åt denna, att hemställa hos regeringen om såväl nämnda fastställelse som sådan lagändring, att RB 8:2 och 8:7 femte stycket erhåller det sakinnehåll, som bilaga 2 till styrelsens förslag utvisade. (Se bilaga 2, sid 15.) Beslutet var enhälligt.

Ändrade regler om antagande av ledamot

– reviderat förslag till ändring i 3 § i samfundets stadgar, m. m.

Tidigare framlagt förslag

Vid ordinarie möte med samfundets fullmäktige den 31 maj 1985 behandlades ett av styrelsen framlagt förslag till ändrade regler om antagande av ledamot. Fullmäktige beslöt att återremittera förslaget till styrelsen.

Enligt förslaget i dess dåvarande utformning skall antagningsreglerna ändras i följande hänseenden.

1. I bestämmelsen om hur den treåriga kvalifikationstiden skall fullgöras (för närvarande i 3 § första stycket punkt 4 i samfundets stadgar) bör orden "såsom biträde hos advokat" ersättas med formuleringen "som anställd hos advokat", vilket skulle klargöra att regelrätt anställning fordras.

2. I nyssnämnda bestämmelse bör uttrycket "rättshjälpsanstalt" ändras till "allmän advokatbyrå" i anslutning till rättshjälpslagens terminologi.

3. Möjlighet bör öppnas för styrelsen att medge dispens från kravet i 3 § första stycket i stadgarna att sökanden yrkesmässigt skall tillhandagå allmänheten i rättsliga angelägenheter vid tidpunkten för ansökningens prövning.

4. En övre åldersgräns av 60 år bör införas för dem som söker inträde i samfundet. Nuvarande nedre åldersgräns av 25 år bör avskaffas.

5. Möjlighet för styrelsen att lämna dispens från kravet på att inträdessökanden skall vara svensk medborgare bör införas.

6. Möjlighet för styrelsen att lämna dispens från kravet på hemvist inom riket bör införas.

7. Införande av krav på att inträdessökanden skall ha genomgått av samfundet anordnade preparandkurser.

I samtliga hänseenden krävs ändringar i samfundets stadgar (3 §). Förslagen under punkterna 4–7 förutsätter dessutom ändring av 8 kap och 2 och 7 §§ rättegångsbalken.

Ärendets behandling hos avdelningarna

Innan förslaget förelades fullmäktige hade samfundets avdelningar beretts tillfälle att behandla förslaget och avge yttrande däröver. I samband därmed hade förslaget utsänts till samfundets samtliga ledamöter med cirkulär nr 7/1985.

Avdelningarnas inställning till det remitterade förslaget kan sammanfattas sålunda.

Norra avdelningen tillstyrker förslaget under uttalande av önskemål om att det preciseras i vilken utsträckning sökande kan erhålla dispens från att genomgå preparandkurserna. Om absolut krav skulle uppställas på genomgång av vissa kurser borde dessa endast avse frågor med direkt yrkesanknytning, såsom advokatetiska och yrkesekonomiska frågor. Då ärendet behandlades vid avdelningens årsmöte framfördes förslag om att

dispens inte borde kunna meddelas från genomgång av preparandkurserna. Detta förslag avslogs med stöd av ordförandens utslagsröst.

Mellersta avdelningen tillstyrker förslaget i dess helhet.

Stockholmsavdelningen avstyrker införande av en övre åldersgräns vid 60 år. I övrigt tillstyrker avdelningen ändringsförslaget.

Under avdelningens behandling av ärendet gjordes påpekanden av redaktionell karaktär, nämligen dels att RB 8:7 femte stycket i sin föreslagna nya lydelse tvingade advokat att utträda ur samfundet vid uppnådd ålder av 60 år samt dels att ordet "han" i samma stycke borde ersättas med "han eller hon" i konsekvens med föreslagen ändring av RB 8:2.

Östra avdelningen tillstyrker de föreslagna ändringarna i antagningsreglerna men påpekar behovet av redaktionella justeringar i det framlagda utkastet till ny lydelse av RB 8:2 och 8:7 femte stycket.

Västra avdelningen tillstyrker förslaget i dess helhet, dock under förutsättning att ledamöter som uppnår 60 års ålder inte skall behöva utträda ur samfundet.

Södra avdelningen föreslår att man i den nya lydelsen av 3 § punkt 5 i samfundets stadgar byter uttrycket "preparandkurser" mot "utbildning". Vidare förordar avdelningen att de som deltar i nyssnämnda kurser själva skall svara för sina kostnader. I övrigt tillstyrker avdelningen ändringsförslaget.

Justitiedepartementets remissförfarande i ärendet

Med hänsyn till att frågan om stadgeändring förutsatte ändringar i rättegångsbalken, hade styrelsen i skrivelse den 7 februari 1985 till justitiedepartementet – under förbehåll om fullmäktiges bifall till styrelsens förslag – hemställt om regeringens medverkan till genomförande av ändringarna. Samfundets skrivelse remitterades den 8 mars 1985 av departementet till ett antal statliga och enskilda remissinstanser.

Med anledning av justitiedepartementets remiss har yttrande avgivits av justitiekanslern, riksåklagaren, domstolsverket, Statens invandrarverk, Svea hovrätt, Uppsala tingsrätt, Norrköpings tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, länsrätten i Stockholms län, Sveriges domareförbund och JUSEK. Riksåklagaren har till sitt yttrande fogat remissvar som han själv inhämtat från överåklagarna i Stockholms åklagardistrikt och Göteborgs åklagardistrikt samt från länsåklagarna i Älvsborgs län och Värmlands län.

Justitiekanslern, domstolsverket, invandrarverket och domareförbundet har inte haft någon erinran mot samfundets förslag. Göteborgs tingsrätt och JUSEK har tillstyrkt förslaget. Uppsala tingsrätt har "i allt väsentligt" tillstyrkt förslaget.

Beträffande de enskilda delarna av samfundets förslag har remissinstanserna anfört följande.

Allmänt

Riksåklagaren framhåller som ett övergripande intresse att inträdeskraven inte görs alltför generella; med en mycket liberal utformning av

inträdessvillkoren skulle kunna riskeras en sänkning av advokat kårens höga kvalitet. Motsatsvis skulle man riskera ett ökande och därigenom betygande antal beslut där den sökande vägrades inträde.

Länsrätten framhåller att de krav som uppställs för att bli advokat huvudsakligen bör ses från konsumentskyddssynpunkt. Länsrätten är allmänt tveksam till ett alltför ymnigt bruk av dispensbestämmelser. En ordning med dispens i stället för generell reglering minskar förutsebarheten för de inträdessökande. Mot att fler dispensbeslut knyts till advokatsamfundets styrelse kan också invändas att insynen när det gäller dispensgivningen kommer att bli begränsad, eftersom dispensbeslut inte torde vara överklagbara.

Terminologiska ändringar ("såsom anställd hos advokat" och "allmän advokatbyrå")

Ingen av remissinstanserna har haft någon erinran mot dessa ändringar.

Kravet att sökanden "yrkesmässigt tillhandagår allmänheten"

Domareförbundet förordar att tillägget "utövar eller" görs i 3 § första stycket i stadgarna istället för som föreslagits i andra stycket. Förbundet påpekar att sådant förslaget nu föreligger anges en möjlighet att som ledamot antaga en sökande som aldrig yrkesmässigt gått allmänheten tillhanda i rättsliga angelägenheter.

Länsrätten anför följande: "För den som i övrigt uppfyller inträdeskraven bör det kanske räcka med en viljeförklaring att vederbörande har för avsikt att yrkesmässigt biträda allmänheten i rättsliga angelägenheter. Ett annat alternativ skulle kunna vara någon form av villkorat inträde, t. ex. i form av att inträde beviljas under förutsättning att vederbörande senast viss dag börjat tillhandagå allmänheten."

Åldersgränser

Ingen remissinstans har något att invända mot att den nuvarande nedre åldersgränsen avskaffas.

Flertalet remissinstanser har invändningar mot eller synpunkter på införande av en övre åldersgräns vid 60 år. Domstolsverket har däremot ingen erinran mot förslaget i denna del, och Norrköpings tingsrätt tillstyrker.

Justitiekanslern, Norrköpings tingsrätt, Göteborgs tingsrätt och domareförbundet påpekar behovet av redaktionell omarbetning för att inte advokat skall bli skyldig att söka utträde ur samfundet när han fyller 60 år. Uppsala tingsrätt gör samma slags påpekande och ifrågasätter dessutom behovet och lämpligheten av den föreslagna åldersgränsen.

Riksåklagaren uttalar tveksamhet inför den föreslagna sextioårsregeln. I första hand föreslår RÅ en övre åldersgräns vid 65 år. I andra hand kan han tillstyrka den föreslagna åldersgränsen under förutsättning att den

tillämpas med mindre restriktivitet än som angivits i samfundets framställning.

RÅ:s motivering härtill är i första hand följande: Gruppen jurister som kring pensionsåldern börjar verka som juridiska konsulter präglas av utmärkta juridiska kunskaper, stor skicklighet och gedigen erfarenhet. Deras önskan att fortsätta med juridisk verksamhet även vid relativt hög ålder bör därför anses som en i sig avsevärd tillgång. Den kan emellertid endast i undantagsfall tagas tillvara på andra områden än den fria advokatverksamheten.

Svea hovrätt avstyrker införandet av den föreslagna övre åldersgränsen. Gränser av detta slag bör övervägas endast om mycket starka skäl talar därför. Samfundets framställning saknar emellertid närmare motivering för en sådan åldersgräns.

Länsrätten avstyrker förslaget i denna del. Länsrätten anför: "Det får i många fall antas att exempelvis före detta domare eller bankjurister är väl så skickade att ägna sig åt advokatverksamhet som tidigare advokater."

JUSEK anser att dispens från den föreslagna nya åldersgränsen bör tillämpas mer liberalt än vad som anges i samfundets framställning.

Kravet på svenskt medborgarskap respektive bosättning i riket

Justitiekanslern påpekar att det ur principiell synpunkt kan ifrågasättas om man bör införa regler som innebär att en utländsk medborgare som visserligen är svensk advokat men bosatt utomlands skulle kunna underkastas prövning av bl. a. svensk domstol för åtgärd som han låtit komma sig till last utomlands. Han anser dock att de föreslagna reglerna kan accepteras.

Även Svea hovrätt är inne på samma tankegång. Hovrätten anser sig inte utan stöd av en närmare utredning kunna ta ställning till frågorna om dispens från kraven på svenskt medborgarskap och hemvist inom riket i sådana fall, då den inträdessökande både är utländsk medborgare och har hemvist utom riket.

Statens invandrarverk erinrar om att diskrimineringsutredningen i promemorian (Ds A 1984:6) "Om utlänningars rättsliga ställning" föreslagit att kravet på svenskt medborgarskap för behörighet att vara advokat skulle avskaffas. Ett villkor för att en utlänning skulle kunna bli advokat skulle enligt diskrimineringsutredningen vara att inträdessökanden vid tiden för ansöknings i advokatsamfundet ägde fast hemvist i Sverige sedan minst tre år, alltså i princip samma krav som gäller för att utländsk medborgare skall ha kommunal rösträtt.

Invandrarverket anser det möjligt att tillgodose de intressen som ligger till grund för detta diskrimineringsutredningens ställningstagande också med advokatsamfundets förslag. Om samfundets förslag genomförs förutsätts dock att en utländsk inträdessökande med stark anknytning till Sverige regelmässigt får dispens från krav på svenskt medborgarskap.

Norrköpings tingsrätt anser att det nu gällande kravet på svenskt medborgarskap för inträde bör bibehållas.

Även länsrätten avstyrker att kravet på svenskt medborgarskap slopas för ledamot av samfundet. En dispensregel avstyrks under alla förhållanden. Länsrätten påpekar att om kravet på svenskt medborgarskap tas bort, måste uppmärksammas att komplikationer kan uppkomma vid förordnande av offentlig försvarare i brottmål rörande rikets säkerhet. Länsrätten ställer sig också tveksam till att en dispensmöjlighet införs från kravet på att den inträdessökande har hemvist i Sverige då ansökan prövas.

Preparandkurser

Flertalet remissinstanser tillstyrker samfundets förslag i denna del.

Länsrätten anser inte att det är godtagbart att krav på att genomgå utbildning i samfundets regi införs utan att det i stadgarna anges mer preciserat vilken form av utbildning som avses. Endast kurser i advokatetik o. dyl. bör komma i fråga som obligatoriska.

Styrelsens behandling av det återremitterade förslaget samt skälen till vidtagna ändringar däri

Fullmäktiges beslut att återremittera ärendet till styrelsen fattades utan något ställningstagande i sak till de föreslagna ändringarna.

Vid förnyad behandling av ärendet har styrelsen övervägt de synpunkter som framkommit i avdelningarnas yttranden och i samband med justitiedepartementets remissbehandling. För att styrelsen skulle bli informerad om departementets syn på ärendets fortsatta behandling har generalsekretären på styrelsens vägnar den 6 november 1985 haft förnyade överläggningar om stadgeändringsärendet med tjänstemän inom departementet. Från departementets sida har härvid bl. a. påpekats att i den proposition som följde på diskrimineringsutredningens förslag angavs att frågan om krav på svenskt medborgarskap som villkor för inträde i advokatsamfundet skulle behandlas i samband med advokatsamfundets framställning om ändring i rättegångsbalken.

Styrelsen har härefter vid ställningstagande i saken beslutat att återframlägga förslaget utan andra sakliga ändringar däri än såvitt avser den övre åldersgränsen och kravet på genomgång av preparandkurser. Därutöver har styrelsen funnit lämpligt att göra vissa formella justeringar i de föreslagna stadge- och lagtexterna.

Det sålunda reviderade förslaget ill ny lydelse av 3 § i samfundets stadgar fogas härtil som *bilaga 1*. Motsvarande textförslag avseende RB 8:2 och 7 återfinns som *bilaga 2*.

Som skäl till det nu föreliggande förslaget anför styrelsen följande.

1. Beträffande *den övre åldersgränsen* anförde styrelsen i skrivelse till fullmäktige den 7 februari 1985 bl. a. följande.

”Som motivering till att man skall införa en övre åldersgräns vid 60 år med möjlighet till dispens erinras i förslaget om att samfundets stadgar fram till år 1944 upptog en bestämmelse av följande lydelse: ”Den som

intill 55 års ålder ägnat sig huvudsakligen åt annat än advokatverksamhet må ej utan synnerliga skäl antas till ledamot". Att denna bestämmelse avlägsnades ur stadgarna inför nya rättegångsbalkens tillkomst kan antas ha berott på att man såvitt möjligt önskade uppnå enhetliga behörighetsregler för advokater och domare även i fråga om maximiålder. Stadgeändringen har i vart fall inte föränletts av en ändrad syn på betydelsen av inträdessökandenas ålder.

Att tilltagande ålder kan inverka menligt på en persons lämplighet att utöva advokatverksamhet är ovedersägligt. De individuella variationerna är emellertid här stora, vilket gör att frågan måste prövas noga i varje enskilt fall. Ofta är styrelsen hänvisad att bygga sitt avgörande på de uttalanden om sökandens lämplighet som lämnas av advokater med vilka han haft yrkeskontakt. När uppgiftslämnarna anser sökanden sakna lämplighet på grund av omständigheter som sammanhänger med hans ålder har de i regel svårt att underbygga sina omdömen med praktiska exempel ur sökandens verksamhet. Även i fall där ett avslagsbeslut framstår som klart befogat har det visat sig att styrelsen har svårt att tillfredsställande förklara sitt ställningstagande då ärendet genom besvär förs under Högsta domstolens prövning. Genom den föreslagna ändringen skulle tillämpningen av 60-årsregeln och prövningen av möjligheter till dispens därifrån utreslutan- de ligga hos styrelsen. Mot beslut i dispensfråga kan besvär inte anföras. Förslaget har inte sin udd riktad mot dem som i sitt tidigare yrkesliv under en lång följd av år verkat som advokater eller inom närliggande yrken utan kommer att framför allt utgöra spärr mot sökande som först efter pensionering inom annat yrke börjar ägna sig åt advokatverksamhet och då visar svårigheter att anpassa sig till den nya yrkesrollen."

Vid fullmäktiges behandling av förslaget till ny åldersgräns framfördes samma kritik som tidigare framkommit i Stockholmsavdelningens yttrande. Även i remissyttrandena till justitiedepartementet har kritik framförts mot införande av den föreslagna 60-årsregeln.

Styrelsen har tagit hänsyn till den kritik förslaget i denna del väckt i så måtto att åldersgränsen bör bestämmas till 65 år istället för som tidigare förslaget 60 år. Med denna ändring mister mycket av den framförda kritiken sitt berättigande. Det kan knappast anses orimligt att införa viss spärr för tillträde till advokatycket för sökande som nått den ålder då flertalet inom vår befolkning avslutat sin yrkesaktiva verksamhet.

En grundläggande förutsättning för att någon skall bli antagen som ledamot av advokatsamfundet måste vara att det kan förväntas att vederbörande under överskådlig tid framöver kommer att ha som heltidssysselsättning att tillhandagå allmänheten i rättsliga angelägenheter. Det är emellertid möjligt för ledamot av samfundet att kvarstå som sådan även sedan han upphört med sin verksamhet eller begränsat denna så att den ej längre är yrkesmässig. En anmälan härom till samfundet medför dessutom befrielse från skyldighet att erlägga sedvanliga avgifter. Innan styrelsen beslöt att införa sistnämnda möjlighet tvingades många ledamöter att av ekonomiska skäl avsluta en lång yrkesbana med att utträda ur samfundet och avstå från advokattiteln. Möjligheten att inneha advokattiteln utan att vara yrkesverksam och utan avgiftsskyldighet lockar emellertid inträdessökande för vilka den ej var avsedd. Det finns skäl att genom den föreslagna 65-årsregeln söka avhålla dem från att söka inträde i samfundet som finner

det bekvämt och billigt att efter pensionering skaffa sig titeln advokat utan samtidig avsikt att yrkesmässigt utöva verksamhet som sådan.

Styrelsen vill i detta sammanhang ta avstånd från den tankegång som ligger bakom följande uttalande i RÅ:s yttrande: "Gruppen jurister som kring pensionsåldern börjar verka som juridiska konsulter präglas av utmärkta juridiska kunskaper, stor skicklighet och gedigen erfarenhet. Deras önskan att fortsätta med juridisk verksamhet även vid relativt hög ålder bör därför anses som en i sig avsevärd tillgång. Den kan emellertid endast i undantagsfall tagas tillvara på andra områden än den fria advokatverksamheten". Bakom uttalandet synes ligga en nedsättande bedömning av advokatens yrkesroll. Har man den uppfattningen att den nämnda gruppen jurister bör få tillfälle till fortsatt juridisk verksamhet även efter 65 års ålder bör denna möjlighet beredas dem inom det område där de tidigare verkat. Man bör för övrigt inte föreställa sig att skicklighet inom annat juristyrke garanterar lämplighet som advokat.

2. Under avdelningarnas behandling av förslaget framkom synpunkter på *kravet på genomgång av preparandkurser*. Även länsrätten i stockholm berör frågan i sitt yttrande till departementet. Vad länsrätten och Norra avdelningen i detta sammanhang framfört i sina yttranden finner styrelsen beaktansvärt.

Formuleringen "preparandkurser för inträdessökande" framstår som alltför obestämd. Samfundet kan inte göra anspråk på att få efter eget skön bestämma innehållet och karaktären hos dessa kurser. Avsikten är inte att bygga ut de krav på juridisk utbildning som redan finns i antagningsreglerna. I föreliggande förslag föreslår styrelsen därför att det nämnda uttrycket utbyts mot "preparandkurser i advokatyrkets etik och teknik".

3. Med hänsyn till att det under ärendets hittillsvarande behandling inte framförts någon nämnvärd kritik mot övriga delar av ändringsförslaget, berör styrelsen inte dessa här utan hänvisar såvitt avser dem till tidigare utsända handlingar i ärendet.

4. Sedan stadgeändringsförslaget varit föremål för remiss till avdelningarna har styrelsen funnit lämpligt att företa en *redaktionell omarbetning av 3 § i samfundets stadgar*. Den nuvarande lydelsen är resultatet av flera tidigare tillägg och ändringar, och den kan inte anses väldisponerad. Styrelsen föreslår istället att paragrafen avfattas på sådant sätt att den inleds med de dispensabla kraven, uppdelade efter positiv respektive negativ formulering, samt att man i senare delen av paragrafen samlar de dispensabla kraven.

Beträffande den språkliga formuleringen av *RB 8:2 och 7* är att märka att avgörande därom inte tillkommer samfundets organ. I förevarande förslag väljer styrelsen därför att presentera formuleringar som lagstiftaren kan tänkas vilja använda för att tillmötesgå samfundets önskemål i sak.

5. Det torde få överlämnas åt styrelsen att, beroende på behandlingen av frågan om ändring av *RB 8:2 och 7*, i samråd med justitiedepartementet ta ställning till behovet av övergångsbestämmelser och bestämmelse om tidpunkten för tidpunkten för ikraftträdandet av ändringarna i stadgarna.

Styrelsen föreslår att fullmäktige beslutar

dels att 3 § i samfundets stadgar, under förutsättning av regeringens fastställelse, skall erhålla den nya lydelse som bilaga 1 utvisar;

dels att uppdra åt styrelsen att hemställa hos regeringen om såväl nämnda fastställelse som sådan lagändring att RB 8:2 och 8:7 femte stycket erhåller det sakinhåll som bilaga 2 utvisar.

Stockholm den 24 januari 1986

För SVERIGES ADVOKATSAMFUNDTS STYRELSE

Claes Beyer

Bengt Bergendal

Reviderat förslag till ny lydelse av 3 § i stadgarna för Sveriges Advokatsamfund

Nuvarande lydelse

3 §

Till ledamot av samfundet må antagas *allenast* den som *yrkesmässigt tillhandagår allmänheten* i rättsliga angelägenheter och

1. är svensk medborgare med hemvist inom riket,

2. *fyllt 25 år*,

3. avlagt för behörighet till domarämbete föreskrivna kunskapsprov,

4. därefter under minst fem år på tillfredsställande sätt utövat praktisk juridisk verksamhet, varvid han under minst tre år skall hava ägnat sig åt att yrkesmässigt tillhandagå allmänheten antingen såsom *biträde hos advokat* eller å *rätts-hjälpsanstalt* eller för egen räkning, samt

5. gjort sig känd för redbarhet och även i övrigt finnes lämplig att utöva advokatverksamhet.

Om särskilda omständigheter därtill föranleda, må till ledamot antagas sökande, som icke utövat praktisk juridisk verksamhet av sådant slag eller under sådan tid som i första stycket 4 punkten sägs.

Ej må den antagas till ledamot, som är omyndig eller i konkurstillstånd.

Lagfaren domare i eller befattningshavare vid allmän domstol eller allmän åklagare eller utmättingsman må ej antagas till ledamot. Ej heller må till ledamot antagas den som eljest är anställd i statens eller kommuns tjänst eller hos annan enskild än advokat, med mindre styrelsen medger undantag. Vad som sagts nu gäller dock ej befattningshavare vid allmän advokatbyrå.

Föreslagen lydelse

3 §

Till ledamot av advokatsamfundet får antas *endast* den som avlagt för behörighet till domarämbete föreskrivna kunskapsprov och gjort sig känd för redbarhet och även i övrigt bedöms lämplig att utöva advokatverksamhet. Den som är omyndig eller försatt i konkurs får inte antas till ledamot. *Inte heller får den antas till ledamot som enligt 3 § lagen (1985:354) om förbud mot yrkesmässig rådgivning i vissa fall, m.m. är förbjuden att utöva rådgivningsverksamhet.*

Lagfaren domare i eller befattningshavare vid domstol eller allmän åklagare eller kronofogde får inte antas till ledamot.

Den som är anställd i statens eller kommuns tjänst i annan befattning än som sägs i föregående stycke hos annan enskild än advokat får inte antas till ledamot, såvida inte styrelsen medger undantag. Vad som nu sagts gäller dock inte befattningshavare vid allmän advokatbyrå.

Såvida samfundets styrelse inte med hänsyn till föreliggande särskilda omständigheter medger undantag, får till ledamot antas endast den som

1. är svensk medborgare med hemvist inom riket,

2. inte har fyllt 65 år,

3. under minst fem år efter ovan nämnda kunskapsprov på tillfredsställande sätt utövat praktisk juridisk verksamhet, varvid han under minst tre år skall ha ägnat sig åt att yrkesmässigt tillhandagå allmänheten i rättsliga angelägenheter an-

tingen som anställd hos advokat eller på allmän advokatbyrå eller för egen räkning och som vid tiden för ansökningens prövning tillhandagår allmänheten på sådant sätt, samt

4. genomgått av samfundet anordnade preparandkurser i advokatyrrkets etik och teknik.

*Reviderat förslag till ändringar i RB 8:2 samt 8:7 femte stycket**Nuvarande lydelse*

2 §

Till ledamot av advokatsamfundet får endast den antas som är svensk medborgare, har hemvist inom riket och fyllt tjugofem år samt avlagt för behörighet till domarämbete föreskrivna kunskapsprov och förvärvat sådan *praktisk* utbildning, som föreskrivs i samfundets stadgar. Han skall ha gjort sig känd för redbarhet och även i övrigt bedömas lämplig att utöva advokatverksamhet.

Den som är omyndig eller försatt i konkurs får inte antas till ledamot. Inte heller får den antas till ledamot som enligt 3 § lagen (1985:354) om förbud mot yrkesmässig rådgivning i vissa fall, m.m. är förbjuden att utöva rådgivningsverksamhet.

Lagfaren domare eller befattningshavare vid *allmän* domstol eller allmän åklagare eller kronofogde får inte antas till ledamot; inte heller den som annars är anställd i statens eller kommuns tjänst eller hos annan enskild advokat, om inte advokatsamfundets styrelse medger undantag. Vad som sagts nu gäller dock inte befattningshavare vid allmän advokatbyrå.

7 §

(Femte stycket:) *Upphör advokat att vara svensk medborgare* eller inträder beträffande honom sådan omständighet, att han enligt 2 § *andra* eller tredje stycket icke må antagas till ledamot av samfundet, vare han skyldig att genast utträda; göra han det ej, förordne styrelsen om hans uteslutning. Samma lag vare, om advokat flyttar ur riket och styrelsen ej medger, att han må kvarstå såsom ledamot av samfundet.

Föreslagen lydelse

2 §

Till ledamot av advokatsamfundet får endast den antas som är svensk medborgare, har hemvist inom riket samt avlagt för behörighet till domarämbete föreskrivna kunskapsprov och förvärvat sådan *annan* utbildning som föreskrivs i samfundets stadgar. Han skall ha gjort sig känd för redbarhet och även i övrigt bedömas lämplig att utöva advokatverksamhet *samt inte har fyllt 65 år.*

Advokatsamfundets styrelse får medge undantag från antagningskraven såvitt gäller medborgarskap, hemvist och åldersgräns.

Den som är omyndig eller försatt i konkurs får inte antas till ledamot. Inte heller får den antas till ledamot som enligt 3 § lagen (1985:354) om förbud mot yrkesmässig rådgivning i vissa fall, m.m. är förbjuden att utöva rådgivningsverksamhet.

Lagfaren domare i eller befattningshavare vid domstol eller allmän åklagare eller kronofogde får inte antas till ledamot, inte heller den som annars är anställd i statens eller kommuns tjänst eller hos annan enskild än advokat, om inte advokatsamfundets styrelse medger undantag. Vad nu sagts gäller dock inte befattningshavare vid allmän advokatbyrå.

7 §

(Femte stycket:) Inträder beträffande advokat sådan omständighet att han enligt 2 § tredje eller *fjärde* stycket inte får antas till ledamot av samfundet, är han skyldig att genast utträda ur samfundet. Om han inte gör det, skall styrelsen förordna om hans uteslutning. Detsamma gäller om en advokat *upphör att vara svensk medborgare* eller flyttar ur riket och styrelsen inte medger att han får stå kvar som ledamot av samfundet.

1987-05-14

Till Statsrådet och chefen för justitiedepartementet

ANSÖKAN OM FASTSTÄLLELSE AV ÄNDRINGAR I ADVOKAT-SAMFUNDETS STADGAR

1. Regler om antagande av ledamot

Kvalifikationskraven för att bli antagen som ledamot i Sveriges Advokat-samfund upptas i 8 kap. 2 § rättegångsbalken samt 3 § i samfundets stadgar. Även 8 kap. 7 § femte stycket rättegångsbalken upptar bestämmelser av intresse i detta sammanhang.

Sedan man inom samfundet utrett behovet av ändringar i gällande regler om antagande av ledamot, hemställde styrelsen i skrivelse den 7 februari 1985 till justitiedepartementet om regeringens medverkan till vissa tilltänkta ändringar i bestämmelserna. Samfundets skrivelse remitterades den 8 mars 1985 av departementet till ett antal statliga och enskilda remissinstanser.

Samtidigt förbereddes inom samfundet en ändring av 3 § i samfundets stadgar. Efter remissbehandling hos samfundets avdelningar framlades förslag i frågan på möte med samfundets fullmäktige den 31 maj 1985. I sin dåvarande utformning upptog förslaget ändringar i samfundets antagningsregler i följande hänscenden.

1. Beträffande bestämmelsen om hur den treåriga kvalifikationstiden skall fullgöras (för nävarande i 3 § första stycket punkt 4 i samfundets stadgar) föreslogs att orden "såsom biträde hos advokat" skulle ersättas med formuleringen "som anställd hos advokat", vilket skulle klargöra att regelrätt anställning fordras.

2. I nyssnämnda bestämmelse borde uttrycket "rättshjälpsanstalt" ändras till "allmän advokatbyrå" i anslutning till rättshjälpslagens terminologi.

3. Möjlighet borde öppnas för styrelsen att medge dispens från kravet i 3 § första stycket i stadgarna att sökanden yrkesmässigt skall tillhandagå allmänheten i rättsliga angelägenheter vid tidpunkten för ansökningens prövning.

4. En övre åldersgräns vid 60 år borde införas för dem som söker inträde i samfundet. Nuvarande nedre åldersgräns av 25 år borde avskaffas.

5. Möjlighet för styrelsen att lämna dispens från kravet på att inträdessökanden skall vara svensk medborgare borde införas.

6. Möjlighet för styrelsen att lämna dispens från kravet på hemvist inom riket borde införas.

7. Dessutom föreslogs införande av krav på att inträdessökanden skall ha genomgått av samfundet anordnade preparandkurser.

Vid behandling av ärendet beslöt fullmäktige den 31 maj 1985 att återremittera förslaget till styrelsen.

Ärendet upptogs till förnyad behandling vid ordinarie fullmäktigemöte den 30 maj 1986. Protokoll från mötet jämte bilagorna 2 och 4 till protokollet medföljer denna framställning i kopia. Den förra av bilagorna innehåller redogörelse för ärendets förberedande behandling. Där omtalas även vilka ändringar som vidtagits i förslaget innan det för andra gången förelades fullmäktige. Sålunda hade den föreslagna övre åldersgränsen höjts till 65 år och kravet på genomgång av preparandkurser preciserats till att avse "preparandkurser i advokatyrkets etik och teknik". Därutöver hade vissa formella justeringar företagits i den föreslagna stadgetexten.

Fullmäktige beslöt att förkasta styrelsens förslag till övre åldersgräns. I övrigt beslöt fullmäktige enhälligt att 3 § i samfundets stadgar under förutsättning av regeringens fastställelse skulle erhålla den nya lydelse som anges i fullmäktiges protokoll (sid 11 f).

I enlighet med fullmäktiges beslut får samfundets styrelse härmed hemställa *dels* att regeringen fastställer att 3 § i samfundets stadgar skall ha den ändrade lydelse som beslutats av fullmäktige, *dels* att i samband därmed åtgärder vidtages för sådan lagändring att RB 8:2 och 8:7 femte stycket erhåller det sakinnehåll, som bilaga 2 till fullmäktiges protokoll utvisar (sid 15).

Stockholm den 14 maj 1987

För SVERIGES ADVOKATSAMFUNDTS STYRELSE

Förslag till

Lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 2 och 7 §§ rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

2 §¹

Till ledamot av advokatsamfundet får endast den antas som är svensk medborgare, har hemvist inom riket och fyllt tjugufem år samt avlagt för behörighet till domarämbete föreskrivna kunskapsprov och förvärvat sådan praktisk utbildning, som föreskrivs i samfundets stadgar. Han skall ha gjort sig känd för redbarhet och även i övrigt bedömas lämplig att utöva advokatverksamhet.

Till ledamot av advokatsamfundet får endast den antas som

1. är svensk medborgare,
 2. har hemvist i Sverige,
 3. har avlagt de kunskapsprov som är föreskrivna för behörighet till domarämbete,
 4. har genomgått erforderlig praktisk och teoretisk utbildning,
 5. har gjort sig känd för redbarhet, och
 6. även i övrigt bedöms lämplig att utöva advokatverksamhet.
- Advokatsamfundets styrelse får i enskilda fall medge undantag från antagningskraven såvitt gäller första stycket 1 och 2.

Den som är omyndig eller försatt i konkurs får inte antas till ledamot. Inte heller får den antas till ledamot som enligt 3 § lagen (1985:354) om förbud mot yrkesmässig rådgivning i vissa fall, m. m. är förbjuden att utöva rådgivningsverksamhet.

Lagfaren domare i eller befattningshavare vid allmän domstol eller allmän åklagare eller kronofogde får inte antas till ledamot; inte heller den som annars är anställd i statens eller kommuns tjänst eller hos annan enskild än advokat, om inte advokatsamfundets styrelse medger undantag. Vad som nu sagts gäller dock inte befattningshavare vid allmän advokatbyrå.

7 §²

Advokat, som i sin verksamhet uppsåtligen gör orätt eller som eljest förfar oredligt, skall uteslutas ur advokatsamfundet. Äro omstän-

En advokat, som i sin verksamhet uppsåtligen gör orätt eller som annars förfar oredligt, skall uteslutas ur advokatsamfundet. Är om-

¹ Senaste lydelse 1985:355.

² Senaste lydelse 1982:1114.

digheterna mildrande, *må* i stället varning tilldelas honom.

Åsidosätter *eljest* advokat *de* plikter, *som åvila honom* som advokat, *må* varning eller erinran meddelas honom. Åro omständigheterna synnerligen försvårande, *må* han uteslutas ur samfundet.

Tilldelas advokat varning, får han, om särskilda skäl föreligger, även åläggas att utge en straffavgift till samfundet med lägst ettusen och högst femtontusen kronor.

Frågor om uteslutning som nu sagts, varning, straffavgift eller erinran prövas av samfundets styrelse eller, i den mån så bestämts i stadgarna, av annat samfundets organ. Har prövningen av sådana frågor överlämnats till ett sådant organ, är en advokat skyldig att lämna detta organ de uppgifter som behövs för prövningen.

Upphör advokat att vara svensk medborgare eller inträder beträffande honom sådan omständighet, att han enligt 2 § *andra* eller tredje stycket *icke må antagas* till ledamot av samfundet, *vare* han skyldig att genast utträda; gör han det *ej, förordne* styrelsen om hans uteslutning. *Samma lag vare*, om advokat flyttar ur riket och styrelsen *ej medger*, att han *må kvarstå såsom* ledamot av samfundet.

I beslut, varigenom någon utesluts ur samfundet, *må* förordnas, att beslutet genast skall *gå i verkställighet*.

Brott mot tystnadsplikt enligt 4 § första stycket tredje meningen *må ej* åtalas av annan än justitiekanslern. Åtal *må* väckas endast om det är påkallat från allmän synpunkt.

ståndigheterna mildrande, *får* i stället varning tilldelas honom.

Åsidosätter *en* advokat *annars* sina plikter som advokat, *får* varning eller erinran meddelas honom. År omständigheterna synnerligen försvårande, *får* han uteslutas ur samfundet.

Tilldelas *en* advokat varning; får han, om *det finns* särskilda skäl, även åläggas att utge en straffavgift till samfundet med lägst ettusen och högst femtontusen kronor.

Inträder beträffande en advokat sådan omständighet att han enligt 2 § tredje eller fjärde stycket *inte får antas* till ledamot av samfundet, är han skyldig att genast utträda *ur samfundet*. Om han inte gör det, skall styrelsen *förordna* om hans uteslutning. *Detsamma gäller*, om *en* advokat *upphör* att vara svensk medborgare eller flyttar ur riket och styrelsen *inte medger* att han *får stå kvar som* ledamot av samfundet.

I beslut varigenom någon utesluts ur samfundet *får* förordnas att beslutet genast skall *verkställas*.

Brott mot tystnadsplikt enligt 4 § första stycket tredje meningen *får inte* åtalas av annan än justitiekanslern. Åtal *får* väckas endast om det är påkallat från allmän synpunkt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988. Bestämmelsen i 7 § om straffavgift tillämpas dock inte i fråga om förhållande som hänför sig till tiden före den 1 januari 1983.

Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Lagförslag	2
Utdrag ur protokollet vid regeringssammanträde den 24 september 1987	4
1 Inledning	4
2 Allmän motivering	5
2.1 Utgångspunkter	5
2.2 Medborgarskap och hemvist	5
2.3 Åldersgränser	11
2.4 Utbildningskrav	11
2.5 Lagtekniska frågor	13
3 Ikraftträdande	13
4 Upprättat lagförslag	13
5 Hemställan	13
6 Beslut	13
Utdrag ur lagrådets protokoll vid sammanträde den 30 september 1987	14
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 8 oktober 1987 ..	16
 Bilaga 1 Advokatsamfundets styrelses skrivelse den 7 februari 1985 med bilagor	 17
Bilaga 2 Utdrag ur Advokatsamfundets fullmäktiges protokoll från sammanträdet den 30 maj 1986 med bilagor	24
Bilaga 3 Advokatsamfundets styrelses skrivelse den 14 maj 1987 ..	38
Bilaga 4 Till lagrådet remitterat lagförslag	40